

ВІДГУК

**доктора економічних наук, професора Баранової В. Г. на
дисертацію Гордієнко Людмили Анатоліївни
на тему «Розвиток державної фінансової політики
соціального спрямування», подану на здобуття наукового
ступеня доктора економічних наук
зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит**

**1. Актуальність теми дисертаційної роботи, її зв'язок з
науковими програмами, планами досліджень**

Розвиток України в сучасних глобалізаційних реаліях має базуватись на науково-обґрунтованих теоріях, концепціях, моделях з відповідними практичними механізмами реалізації. Саме їх недосконалість протягом періоду незалежності України не дала змоги забезпечити динамічність та стабільність економічного зростання та сприяти досягненню нормального життєвого рівня населення. Нині в Україні продовжується затяжна суспільна криза, яка зачепила всі галузі економіки та соціальну систему, що не сприяє досягненню маастрихтських критеріїв для фінансової системи, глобалізаційних соціальних індексів зіставлених із країнами Європи середнього рівня розвитку, болонських стандартів в освіті. Особливо складна ситуація склалась у соціальній системі, де з врахуванням незавершеності реформ у освіті, медицині, житлово-комунальному господарстві, пенсійній системі маємо одні із найнижчих показників у Європі щодо мінімального прожиткового рівня, мінімальної заробітної плати та мінімальної пенсії. Вихід із такої затяжної кризи передбачає рішучість дій у проведенні реформ, активізацію економічного зростання, збільшення соціальних стандартів тощо.

Також зазначимо, що зарубіжні країни, зокрема і ті, які ще три десятиліття тому входили до табору соціалістичних країн, зокрема і до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік, нині у своїй більшості мають достатній рівень розвитку економіки із задовільним життєвим рівнем своїх громадян.

Вагоме значення у вирішенні зазначених проблем для України має наукове обґрунтування конкретних заходів по виходу з цієї кризи і в цьому напрямі дисертаційна робота Гордієнко Л. А., яка формує теоретичне підґрунтя та передбачає розробку відповідних рекомендацій з висвітленням можливостей державної фінансової політики соціального спрямування для

Університет державної
фіскальної служби України
СВР Д 27.855.01
Вх. № 153
« 15 » 12 2019 р.

поліпшення такої ситуації є актуальною.

Варто зазначити що в дисертації застосовано положення Стратегії сталого розвитку «Україна 2020», враховано нормативно-правові акти щодо функціонування соціальних галузей. Дисертація базується на положеннях науково-дослідних робіт відповідних кафедр вищих навчальних закладів України: «Економічні основи модернізації регіональних господарських комплексів в інвестиційно-інноваційному напрямі» (номер державної реєстрації 0112U001704); «Проблеми та перспективи розвитку регіонів в контексті фінансової децентралізації» (номер державної реєстрації 0115U007117); «Формування механізму ефективного регулювання та управління економічною діяльністю підприємств» (ДР 0113U007514); «Забезпечення сталого розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0102U005190).

2. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ретельне ознайомлення із дисертаційною роботою Гордієнко Людмили Анатоліївни, де викладено положення наукової новизни, які отримано в результаті дослідження з обґрунтуванням економіко-математичних розрахунків, сформованими висновками переконує у доказовій завершеності виконаного дослідження.

Цьому сприяло застосування комплексу вибраних наукових методів дослідження, серед яких: як основний – системний підхід, а також аналізу, синтезу, групування, наукової абстракції, економіко-математичний та інші що забезпечило належне обґрунтування та реалістичність отриманих результатів.

Методологічною базою при виконанні дослідження було застосування класичних та сучасних положень теорії фінансів, соціології та філософії, праці провідних зарубіжних та вітчизняних учених, які відображали специфіку функціонування фінансової політики, зокрема соціальний напрям.

Методологічна складова дослідження представлена теоретико-методологічними засадами державної фінансової політики соціального спрямування, які враховують етапи розвитку суспільств, виявлені відмінності між соціальною і фінансовою системами України та інших країн, обумовлюють сутнісне тлумачення вихідного понятійного апарату й змістовну інтерпретацію основних принципів (с. 123-135) а також теоретико-методологічним підходом щодо розкриття специфіки державної фінансової політики соціального спрямування, уточненням сутності таких понять із відповідним тлумаченням як «фінансова політика в державі», «державна фінансова політика», «державна фінансова політика соціального спрямування», виявленням специфіки функціонування в епоху Постмодерну (с. 95-119).

Для аргументації наукових положень дослідження застосовано аналітичні методи з використанням яких розроблено економіко-математичну

модель прогнозування обсягів фінансових ресурсів для соціальних галузей та окремих соціальних верств населення, яка враховує динаміку основних соціально-економічних показників, передбачає зіставленням обсягів витрат на соціальні потреби із відповідними обсягами у інших країнах, що дає змогу розробляти нормативно-правові акти по наближенню фактичних обсягів до нормативних та включає два сценарії – нормативний та реалістичний (с.316-328).

Обумовимо, що в дисертації використано значний масив друкованих та електронних джерел вітчизняного та зарубіжного походження, зокрема дані міжнародних економічних інституцій, законодавчі акти органів влади та нормативні акти органів місцевого самоврядування, офіційні дані Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, профільних міністерств та відомств України, тези науково-практичних конференцій та інші.

Обґрунтованість результатів дисертації визначається науковими працями у монографіях, фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях. Основні положення дослідження доповідались на 11 науково-практичних конференціях в тому числі міжнародних.

Отже, є достатньо підстав, щоб зробити висновок про високий ступінь обґрунтованості а також достовірності положень, рекомендацій та висновків дисертації.

3. Основні наукові результати дисертації, отримані особисто здобувачем

Наукова новизна результатів дисертації визначається сформованими теоретико-методологічними положеннями, які включають обґрунтовані методики, теоретичні підходи, моделі та механізми а також розроблені практичні рекомендації щодо розвитку державної фінансової політики соціального спрямування в Україні. Основними результатами, що відображають наукову новизну, визначено такі:

наукові положення щодо обґрунтування доктрини державної фінансової політики соціального спрямування, які сформовано з врахуванням умов, характеристик та ознак епохи Постмодерну, стратегічних євроінтеграційних орієнтирів України (с.337-352);

основи теорії громадських інституцій, які базуються на застосуванні інструментарію суспільних наук, використанні специфічних ознак сучасних реалій розвитку України та її фінансової політики, особливостях формування та використання державних фінансових ресурсів, зокрема на соціальні потреби (с.162-171);

методичний підхід, який розроблено з метою формування імперативів фінансового забезпечення соціальних реформ, що враховує передовий досвід реалізації реформ в зарубіжних країнах, де обґрунтовано визначені напрями та сформовано логіко-структурну схему механізму фінансового забезпечення реформ, що сприяє методологічному забезпечення розвитку державної

фінансової політики соціального спрямування (с.137-153);

фінансовий механізм державно-приватного партнерства який: побудовано з використанням практики цього партнерства в інших країнах, враховує зарубіжну та вітчизняну нормативно-правову базу; схеми фінансування; визначає вплив чинників зовнішнього і внутрішнього середовища; базується на розробленій логіко-структурній схемі формування та реалізації цього партнерства що в сукупності сприятиме концентрації фінансових ресурсів для реалізації економічних і соціальних програм на рівні територіальної громади, регіону або загальнодержавному, враховуючи інтереси бізнесових структур та населення. (с.352-370);

модель впровадження зарубіжного досвіду фінансування соціальних програм, яка розроблена із застосуванням окремого підходу, що враховує рівень програм у структурі соціальної системи з відповідним обґрунтуванням класифікації за суб'єктами, об'єктами, напрямками, соціальною стратифікацією, що суттєво сприятиме ефективній реалізації вітчизняних соціальних програм. (с.353-392);

методика оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів Зведеного бюджету України на потреби соціальних галузей, яка обумовлює виконання аналізу фінансування цих галузей, зокрема в розрізі розпорядників бюджетних коштів та формування відповідних пропозицій, що сприятиме виявленню неефективного використання коштів та обґрунтуванню раціональних підходів щодо формування обсягів цих фінансових ресурсів (с.176-203);

класифікація етапів зародження та розвитку фінансових теоретичних конструкцій соціальних систем, яку сформовано з використанням положень фінансів та інших суспільних наук з градацією із п'яти етапів та відповідним науковим обґрунтуванням. Застосування цієї класифікації сприятиме виявленню особливостей формування вітчизняних теоретичних конструкцій для забезпечення розвитку фінансової політики соціального спрямування. (с.73-94).

Зазначимо, що всі наукові результати, що викладено у дисертації і виносяться на захист, отримані дисертанткою самостійно. По кожному із цих результатів подано його сутність, аргументовано новизну та її ступінь.

4. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів

Наукові положення дисертаційного дослідження є основою для вирішення важливої національної проблеми – забезпечення розвитку соціальної системи з відповідним забезпечення добробуту населення, використовуючи теоретико-методологічні засади, науково-методичні підходи та розроблені практичні рекомендації державної фінансової політики соціального спрямування в Україні.

Теоретична значимість результатів дисертації полягає: у розробці принципово нових теоретико-методологічних підходів, зокрема доктрини

зазначеної фінансової політики; теоретичного обґрунтування форм, методів та практичних механізмів; способів контролю за формуванням і використанням бюджетних ресурсів у соціальних галузях; застосуванням раціональних схем соціальної підтримки населення.

Практична значущість результатів дисертації полягає у розробці науково-практичних рекомендацій та висновків щодо забезпечення розвитку державної фінансової політики соціального спрямування.

Пропозиції та ключові положення дисертаційної роботи пройшли апробацію та прийняті до впровадження в діяльності: Міністерства фінансів України (довідка № 07010-06/Г-1046/930 від 03.05.2019); громадської організації «Академії економічних наук України» (довідка № 480/05 від 27.03.2019); Департаменту соціального захисту населення Черкаської обласної державної адміністрації (довідка від 24.04.2019); Університету «Проф. д-р Асен Златаров», Болгарія (м. Бургас) (акт впровадження результатів дослідження); Черкаського державного технологічного університету (довідка № 886/10 від 03.07.2015); Ужгородського торгівельно-економічного інституту Київського національного торгівельно-економічного університету (довідка № 01-15/181-1 від 18.04.2016).

5. Повнота викладення положень дисертації в працях та в авторефераті

Основні теоретичні положення, які відображають результати дослідження, зроблені пропозиції а також висновки дисертаційної роботи опубліковано у 46 наукових працях обсягом 43,9 д. а., особисто дисертантці належить 43,9 д. а., в тому числі:

1 одноосібна монографія:

1 розділ у колективній монографії;

4 підрозділи у колективних монографіях;

1 розділ у колективному підручнику;

27 наукових статей, в тому числі – 16 у наукових фахових виданнях України, 11 – у зарубіжних виданнях та виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз;

11 тез;

1 публікація в іншому виданні.

Всі публікації дисертантки є одноосібними. Основні наукові положення і результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на 11 науково-практичних конференціях.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація структурно включає усі передбачені нормативними актами складові, зокрема анотацію, вступ, п'ять розділів, висновки, список використаних джерел а також додатки.

Вибрана мета дисертації відображає тематику дослідження та узгоджується із темою, об'єкт і предмет є логічно сформульованими.

Визначені завдання більш розлого подані у новизні, розкрито у тексті роботи та узагальнено у висновках. Всі положення роботи з відповідним рівнем наукового обґрунтування відображають вирішення основних проблем соціальної системи, базуються на сучасних методах дослідження, теоретико-методологічному базису фінансів та соціології. Робота написана українською мовою та дотриманням наукової стилістики. Зміст, структура та оформлення дисертації відповідає вимогам МОН України, які висуваються до докторських дисертацій. Тема дослідження відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

7. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертаційної роботи

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертаційної роботи. Також висновки і рекомендації, які опубліковано у працях дисертантки, віднайшли відображення у дисертації.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Зважаючи на наукову новизну результатів дисертаційної роботи, її достовірність та повноту викладу в опублікованих працях, вважаємо за доцільне вказати на наявність в роботі Гордієнко Л. А. окремих зауважень та дискусійних положень, суть основних з них полягає в такому.

1. Оцінюючи ситуацію із компенсацією за частину загальнодержавного боргу СРСР населенню України, яке повністю втратило всі заощадження в установах Ощадбанку СРСР, які на той час складали 132 млрд. радянських карбованців, дисертантка зазначає, що станом на 2019 р. із 132 млрд крб. загальні виплати вкладникам склали лише 15,2 млрд крб (с. 57 дисертації), водночас, зважаючи на важливу суспільну значимість цієї проблеми не пропонує шляхів її вирішення.

2. Подаючи концепції фінансової політики (с. 84, рис. 1.4 дисертації), дисертанткою не визначено та не аргументовано саме ті концепції, які є найбільш наближеними до реалій України та з певною адаптацією можуть бути застосовані при формуванні напрямів розвитку вітчизняної фінансової політики.

3. При виявленні відмінностей між фінансовими системами України та інших країн дисертантка подає такі складові, як місце у світовому розвитку, основні соціально-економічні показники, фінансові показники, ментальність (с. 131 дисертації, рис. 2.1), але для більш повного зіставлення було б доцільно врахувати форми, методи, важелі фінансової політики в інших країнах.

4. З'ясовуючи ситуацію із розміром пенсій, який нині залишається низьким, дисертантка обмежилась лише пропозицією, що вирішення цієї проблеми можливе при запровадженні трьохрівневої пенсійної системи (с. 228 дисертації), не обумовлюючи інші важелі.

5. При обґрунтуванні фінансового механізму ДПП (с. 367-370 дисертації), дисертанткою не враховано перспективність реалізації таких проектів на рівні об'єднаних територіальних громад, потреба в яких є актуальною, а також зважаючи на наявність певних фінансових ресурсів у зв'язку із розширенням повноважень цих громад у процесі децентралізації.

Проте ці зауваження та дискусійні положення суттєво не зменшують наукової цінності виконаного дослідження та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

9. Загальний висновок

Дисертація Гордієнко Л.А. на тему «Розвиток державної фінансової політики соціального спрямування», є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретико-методологічному та стилістичному рівні. Дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України, які висуваються щодо докторських дисертацій. Зазначимо, що результати, які отримано у процесі дослідження та винесено на захист, вирішують актуальну наукову проблему щодо розвитку державної фінансової політики соціального спрямування.

Обґрунтування положень, оформлення і структура дисертаційної роботи повністю відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами та доповненнями), а її автор – Гордієнко Людмила Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансового
менеджменту та фондового ринку
Одеського національного економічного
університету

В. Г. Баранова

Підпис В. Г. Баранової
засвідчую:

